

12.11.2021

EOAK/8457/2020

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Terhi Arjola-Sarja

ULOSOTTOOPERUSTEEN MÄÄRÄAIKA

1 KANTELU

Kantelija pyysi tutkimaan Ulosottolaitoksen menettelyä asiassaan. Kantelun mukaan 4.11.2020 vanhentunut velka oli laitettu uudelleen vireille ulosottoon 24.12.2020. Kantelija oli saanut asiasta vireilletuloilmoituksen. Kantelija viittasi kantelukirjeen liitteinä olleisiin velallisen ulosottoasiat -tulosteisiin ja Helsingin ulosottoviraston kanssa käymäänsä sähköpostikirjeenvaihtoon, joiden mukaan velka oli vanhentunut.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin valtakunnanvoudin kanslian ja kihlakunnanvouti X:n lausunnot sekä ulosottoylitarkastaja Y:n ja perintäsihteeri Z:n selvitykset (liitteinä).

3 RATKAISU

3.1 Tapahtumat

Kantelun liitteenä olleiden 21.1., 8.9. ja 6.11.2020 päivättyjen velallisen ulosottoasiat -tulosteiden mukaan kantelijalla on kyseisinä ajankohtina ollut vireillä rikosasioihin liittyvä vahingonkorvaussaatava, jossa ulosoton hakijana on ollut Verohallinto. Asiakirjoissa täytäntöönpanoperusteen kohdalla on mainittu asianomaiset tuomioistuinratkaisut ja kunkin ratkaisun (käräjäoikeuden, hovioikeuden ja korkeimman oikeuden) kohdalla "Määräaika 15 vuotta".

Kantelijan asiamies on 11.11.2020 lähettänyt ulosottovirastoon tiedustelun, jossa asiamies on ilmoittanut päämiehensä toimittaneen hänelle 6.11.2020 päivätyn luettelon ulosotossa olevista veloistaan. Viestissä asiamies toteaa, että luettelon mukaan hänen päämiehensä velka on korkoineen 6.11.2020 yhteensä 678 989,35 euroa, vaikka määräaika on päättynyt 4.11.2020 ja tiedustelee, miksi vanhentuneet velat ovat edelleen 6.11.2020 olleet vireillä ulosotossa.

Helsingin ulosottovirastosta perintäsihteeri Z on 11.11.2020 lähettänyt kantelijan asiamiehelle seuraavan sisältöisen viestin.

”Hei,
velka on vanhentunut jos asian kohdalla määräaika on 15 vuotta, ja tuomion antopäivästä on tullut aika täyteen 4.11.2020, paitsi siinä tapauksessa, että asialle on tehty ulosmittaus, jota ei vielä ole realisoitu.”

Kihlakunnanulosottomies Y on puolestaan 12.11.2020 lähettänyt asiaa koskevan viestin, jossa hän on ilmoittanut seuraavaa.

”Hei.
En osaa sanoa miksi ei ole heti poistunut näkyvistä. Syynä saattaa olla että asiassa muita velallisia joiden osalta ei ole vanhentunut.

Olen nyt poistanut .... ulosotosta ja peruuttanut eläkkeen ulosmittauksen. ... ei ole tehty ulosottoimia 04.11.2020 jälkeen.”

Kihlakunnanulosottomies Y on tehnyt asialle muun esteen, ulosotoperusteen vanhentumisen perusteella 12.11.2020. Perusteluna esteelle on ollut ulosoton tietojärjestelmässä kantelijan velka-asian sivulla näkyvä merkintä vanhentumispäivä 4.11.2020.

Verohallinto on 25.11.2020 toimittanut Ulosottolaitokseen asiassa uuden hakemuksen ja ilmoittanut, että ulosotoperusteen määräaika on 20 vuotta.

3.2 Oikeusohjeita

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Ulosottokaaren (UK) 1 luvun 19 §:n mukaan ulosottomiehen tulee toimia virkatehtävissään asianmukaisesti ja puolueettomasti. Täytäntöönpanotehtävät tulee suorittaa joutuisasti, tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti aiheuttamatta vastaajalle tai sivulliselle suurempaa haittaa kuin täytäntöönpanon tarkoitus vaatii. Ulosottomiehen tulee edistää vastaajan omatoimisuutta ja asianosaisten välistä sovinnollisuutta ulosottoasiassa sopivalla tavalla.

Ulosoton avoimuuden vaatimusta koskevan UK:n mainitun luvun 20 §:n mukaan ulosottomiehen tulee tiedustelun johdosta ja havaitessaan tilanteen niin vaativan omatoimisesti ilmoittaa velalliselle tämän oikeudesta pyytää ulosoton määrän rajoittamista sekä antaa asianosaisille tarvittaessa muuta ohjausta ulosottoasiassa ja tietoja täytäntöönpanon vaiheesta samoin kuin muista asianosaisille merkityksellisistä seikoista.

UK 1 luvun 34 §:n 1 momentin mukaan henkilölle, joka on tai on ollut vastaajana tai hakijana ulosottoasiassa, tulee pyynnöstä antaa muut kuin henkilötunnusta ja yhteystietoja sekä tilitysosoitetta koskevat asianhallintatiedot sisältävä tietojärjestelmän tuloste edeltävien neljän vuoden ajalta ja tarvittaessa tätä pitemmältä ajalta.

Täytäntöönpanokelpoisuuden määräaikaa koskevan UK 2 luvun 24 §:n 1 momentin mukaan tässä laissa tarkoitettu ulosottooperuste, jossa luonnolliselle henkilölle on asetettu maksuvelvoite, on täytäntöönpanokelpoinen 15 vuoden ajan (ulosottooperusteiden määräaika). Määräaika on 20 vuotta, jos ulosottooperusteessa tarkoitettu velkoja on luonnollinen henkilö tai jos korvaussaatava perustuu rikokseen, josta velallinen on tuomittu vankeuteen tai yhdyskuntapalveluun.

Kyseisen luvun 27 §:n 1 momentin mukaan saatava vanhentuu, kun ulosottooperusteiden määräaika kuluu umpeen. Saatavasta on sen jälkeen voimassa, mitä vanhentuneesta velasta säädetään velan vanhentumisesta annetussa laissa.

UK 3 luvun 95 §:n 1 momentin mukaan, jollei saatavalle ole kertynyt täyttä suoritusta (varattomuudesta) tai jollei myöskään velallisen olinpaikasta ole tietoa (varattomuus- ja tuntemattomuudesta), hakijalle on annettava sitä koskeva todistus. Säännöksen 2 momentin mukaan myös silloin, kun maksuvelvoitteen täytäntöönpano päättyy muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun esteeseen, hakijalle on annettava sitä koskeva todistus. Säännöksen 3 momentin mukaan ulosottoasian vireilläolo päättyy estetodistuksen antamispäivänä.

3.3 Selvitys

Kihlakunnanvouti X:n ja valtakunnanvoudin kanslian lausunnoissa esitetyn perusteella kysymyksessä olevaa saatavaa koskevassa ulosottooperusteessa on useampi yhteisvastuullinen velallinen, joista osalla ulosottooperusteiden vanhentumisaika on 20 vuotta ja osalla 15 vuotta. Kantelijan kohdalla määräaika on 20 vuotta ja hänen kohdallaan velka vanhenee vuonna 2025.

Lausunnoissa esitetyn mukaan ulosoton tietojärjestelmään ei ole mahdollista kirjata eri vanhentumisaikoja yhteisvastuullisen velan vastaajille. Tällöin täytäntöönpanoperusteiden määräaika -kohtaan vanhentumisajaksi kirjataan lyhin vanhentumisaika esimerkiksi 15 vuotta ja lisätiedot -kenttään eri vastaajien todelliset vanhentumisajat. Lisäksi täytäntöönpanoperusteiden määräaika/selite -kohtaan kirjataan esimerkiksi tieto: "kst. lisätiedot, ei vanhene kaikkien osalta".

Valtakunnanvoudin kanslian lausunnossa esitetyn perusteella ulosoton tietojärjestelmässä on kysymyksessä olevassa asiassa lisätiedot -välilehdelle kirjattu muun muassa tieto, josta ilmenee, että täytäntöönpanoperuste vanhenee kantelijan osalta 4.11.2025.

Täytäntöönpanoperusteet -välilehdelle on kirjattu käräjäoikeuden, hovioikeuden ja korkeimman oikeuden kyseistä asiaa koskevat päätöstiedot ja jokaisen täytäntöönpanoperusteen määräajaksi 15 vuotta. Lisäksi jokaisen täytäntöönpanoperusteen määräaika/selite -kohtaan on kirjattu seuraava tieto: ”kst. lisätiedot, ei vanhene kaikkien osalta.” Valtakunnanvoudin kanslian mukaan asiassa esitetyn perusteella kantelijan asia on kirjattu oikein ulosoton tietojärjestelmään.

Valtakunnanvoudin kanslian lausunnossa todetun mukaan ulosottomenettelyssä saatavan vanhentuminen otetaan viran puolesta huomioon. Lausunnon mukaan ulosottomiehen olisi tullut 20.11.2020 vanhentumisesteen tehdessään tarkistaa ulosoton tietojärjestelmän lisätiedot välilehti ja täytäntöönpanoperusteen määräaika/selite -kohta, jolloin kantelijaa koskeva 20 vuoden vanhentumisaika olisi ilmennyt. Valtakunnanvoudin kanslian mukaan vanhentumisen toteamisen osalta ulosottomenettelyssä on tapahtunut virhe. Lausunnon mukaan samoin perintäsihteerin olisi tullut tarkistaa edellä mainitut tiedot UK 1 luvun 19 §:n ja 20 §:n säännökset huomioiden vastatessaan kantelijan asiamiehen tiedusteluun kyseisen velan vanhentumisesta.

Lausunnossaan kihlakunnanvoudi X toteaa, että perintäsihteerin Z on vastauksessaan kantelijan asiamiehelle ilmoittanut, että asia on vanhentunut, jos asian kohdalla määräaika on 15 vuotta. X:n mukaan asiassa olisi ollut asianmukaista tarkastaa, mikä kyseisen ulosottoasian määräaika on. Y:n osalta X toteaa lausunnossaan, että hän ei ole osannut vastata asiamiehen kysymykseen, minkä takia ulosottoasia on edelleen ollut vireillä ulosotossa, ja että hän on sen sijaan 12.11.2020 todennut asialle esteen ja palauttanut asian hakijalle vanhentuneena. Edelleen Y on samana päivänä peruuttanut kantelijan eläkkeen ulosmittauksen. Tämän hän on tehnyt, koska tietojärjestelmässä on ollut virheellinen tieto ulosottooperusteen vanhentumispäivämäärästä. X:n lausunnossa esittämän mukaan olisi kuitenkin ollut asianmukaista erikseen tarkastaa ulosottooperusteen määräajan pituus, kun kyse on ollut asiasta, jossa on ollut useita yhteisvastuullisia velallisia.

Ulosottoylitarkastaja Y:n selvityksen mukaan hän ei estettä 12.11.2020 tehdessään tiennyt, että ulosottolaitoksen tietojärjestelmään ei ole mahdollista kirjoittaa eri vanhentumispäivämääriä eri velallisille tapauksissa, joissa he ovat yhteisvastuullisia. Tämän takia kantelijan kohdalla asiakirjoissa lukee vanhentumispäivänä 4.11.2020 ja määräaikana 15 vuotta, joten Y on luullut niiden pitävän paikkansa. Selvityksessään Y toteaa, että samalla sivulla määräaika -selite kohdassa lukee: ”kst. lisätiedot, ei vanhene kaikkien osalta” ja edelleen, että lisätiedoista olisi selvinnyt, että kantelijan ulosottoasian vanhenemisaika on 20 vuotta. Y on käsittänyt virheellisesti, että lisätiedot koskevat muita yhteisvastuullisia velallisia.

Perintäsihteeri Z toteaa selvityksessään, että hän ei ole vastauksessaan kantelijalle vahvistanut, että velka olisi tässä tapauksessa kantelijan osalta vanhentunut, vaan että velka on siinä tapauksessa vanhentunut, jos asian kohdalla määräaika on 15 vuotta ja että tuomion antopäivästä on tullut aika täyteen 4.11.2004 (tarkoittanee 2020). Tuomiossa on ollut useampi yhteisvastuullinen velallinen, joiden osalta vanhentumisen määräaika on vaihdellut riippuen siitä, onko henkilö tuomittu vankeusrangaistukseen. Z toteaa edelleen, että ulosottoasian kohdalla Uljaksessa on lukenut, että täytäntöönpanoperusteen määräaika on 15 vuotta ja että hänen olisi pitänyt selvittää erikseen asian lisätiedoista, mikä olisi ollut vanhentumisaika kantelijan kohdalla. Selvityksessä toteamansa mukaan Z joutuu asiakaspalvelutyössään käymään päivittäin läpi hyvin runsaasti sähköpostiviestejä ja toisinaan hän joutuu vastaamaan kymmeniin viesteihin päivässä. Z:n mukaan tämän vuoksi asian tarkempi selvittäminen tässä asiassa on valitettavasti jäänyt puutteelliseksi.

3.4 Arviointi

Asiassa on kysymys sekä velallisen ulosottoasiat -tulosteesta ilmenevistä tiedoista että siitä, miten ulosottovirastossa on menetelty kantelijan asiamiehen tiedustellessa – käsityksensä mukaan vanhentuneen – velan vireilläolosta ulosotossa. Tässä kysymys on tiedustelun johdosta annetuista vastauksista ja asian palauttamisesta esteellä hakijalle.

Totean, että edellä tarkoitetuista velallisen ulosottoasiat -tulosteista ei ilmene, että ulosottoperusteen määräaika kantelijan kohdalla on 20 vuotta. Tulosteissa ei ole ulosoton tietojärjestelmään tällaisissa yhteisvastuullisten velallisten tilanteissa kirjattavia valtakunnanvoudin kanslian lausunnossa kerrottuja tai vastaavia tietoja täytäntöönpanoperusteen muusta määräajasta, vaan tulosteista saa mielestäni sen käsityksen, että niissä mainittu 15 vuoden määräaika koskisi myös kantelijaa.

Ulosoton tietojärjestelmään ei saamani selvityksen perusteella ole mahdollista kirjata eri vanhentumisaikoja yhteisvastuullisen velan vastaajille. Ulosoton asianmukaisuuden ja avoimuuden vaatimuksen mukaista katson kuitenkin olevan, että tällainen asianosaiselle erittäin merkityksellisen tieto eli täytäntöönpanoperusteen todellinen määräaika, ilmenisi paitsi ulosotossa ulosottoasioita käsitteleville virkamiehille ulosoton tietojärjestelmään kirjattavista lisä- tai muista tiedoista, myös velalliselle hänen ulosottoasioistaan annettavasta tulosteesta.

Mitä tulee kantelijan asiamiehen tiedusteluun vastaamiseen ja esteen toteamiseen, katson valtakunnanvoudin kanslian ja kihlakunnanvoudi X:n lausunnoissa esitetyn mukaisesti, että sekä perintäsihteeri Z:n ennen tiedusteluun vastaamista että ulosottoylitarkastaja (tuolloin kihlakunnanulosottomies) Y:n ennen esteen toteamista olisi tullut tarkistaa ulosottoerusteen määräaika kantelijan kohdalla.

Erityisesti katson aiheelliseksi kiinnittää ulosottoylitarkastaja Y:n huomiota estetodistuksen antamisessa noudatettavaan huolellisuuteen.

Tässä tapauksessa ulosottomiehen virheellinen käsitys täytäntöönpanoperusteen määräajasta on johtanut esteen toteamiseen ja asian palauttamiseen hakijalle. Paitsi että velallinen voi tällaisen virheellisen esteen toteamisen perusteella tulla väärään käsitykseen velvoitteistaan, kysymys on myös ulosoton hakijan kannalta hyvin merkityksellisestä asiasta. Nyt kysymyksessä olevassa tapauksessa hakijana on ollut Verohallinto, jossa virhe on havaittu ja asia on laitettu uudelleen vireille ulosotossa. Tilanne olisi kuitenkin voinut olla toinen, mikäli hakijana olisi ollut esimerkiksi yhtiö, jossa tietoa täytäntöönpanoperusteen määräajoista ei olisi ollut.

Totean, että selvityksessään Y on kertonut, ettei hän estettä tehdessään tiennyt, että ulosottolaitoksen tietojärjestelmään ei ole mahdollista kirjoittaa eri vanhentumispäivämääriä eri velallisille tapauksissa, joissa he ovat yhteisvastuullisia. Tämä nostaa esiin kysymyksen tällaisten täytäntöönpanon kannalta tärkeiden ulosoton tietojärjestelmää koskevien toiminnallisuuksien tuntemisen tärkeydestä ja siihen perehdyttämisestä samoin kuin myös siitä, että tällaiset tiedot – olivatpa ne sitten lisätiedot-kentässä tai muualla järjestelmässä – ovat järjestelmästä mahdollisimman helposti ulosottoasiaa käsittelevän virkamiehen havaittavissa. Y:n selvityksen perusteella kysymys ei nyt näyttäisi kuitenkaan olevan siitä, ettei kirjaus ”kst. lisätiedot, ei vanhene kaikkien osalta” olisi ollut järjestelmästä helposti havaittavissa, vaan siitä, että Y on ymmärtänyt kirjauksen virheellisesti.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.4 esittämäni käsitykset perintäsihteeri Z:n ja ulosottoylitarkastaja Y:n menettelyn virheellisyydestä heidän tietoonsa. Samalla kiinnitän ulosottoylitarkastaja Y:n huomiota estetodistuksen antamisessa noudatettavaan huolellisuuteen.

Lisäksi saatan edellä esittämäni valtakunnanvoudin kanslian tietoon.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni valtakunnanvoudin kanslian tietoon ja edelleen perintäsihteeri Z:n ja ulosottoylitarkastaja Y:n tietoon saatettavaksi.